

Historieglimt 149

Lade kirkegård

Lade kirkegård er meget gammel. Dens historie går tilbake til kristendommens første tid i landet vårt. Selv om den nåværende kirka er bygd omtrent år 1190, har det vært to kirker på samme sted tidligere, en stavkirke og en murkirke. Allerede mens de to første kirkene lå der, ble døde begravd rundt kirken. I kristenbolken i Frostatingslova var det bestemt at alle døde skulle føres til kirkegården for settes ned i innvidd jord. Et spennende spørsmål er om det var en tilsvarende praksis under den gamle religionen. Om de døde ble satt ned i jorda nær hovet. Eksempelvis i Oppdal er det funnet tre store gravplasser i bygda, ett like nedenfor Oppdal kirke. Alle de tre gravsamlingene er fra den hedenske tiden. Vi kan ikke med sikkerhet si at det var en slik praksis ved hovet på Lade, men iallfall fra den eldste kristne tiden begynte gravleggingen rundt Lade kirke.

Folketallet holdt seg ganske lavt i en lang periode. Etter Svartedauden var folketallet kraftig redusert i et par hundre år. De ble ikke så mange som trengte gravplass hvert år. Gravplassene ved kirka var samlet nærmest i en sirkel rundt den. Fremdeles kan en se konturene av den gamle sirkelrunde gravlunden rundt kirka ved å følge de gamle murene som fremdeles finnes bare noen meter utenfor kirkeveggene. Gjennom århundrene er det satt ned utallige døde som nå er blitt til støv. Fra 1700- og 1800-tallet har den gamle delen av Lade kirkegård en rekke tradisjonelle familiegraver med fine og interessante gravminner. Noen av dem er så verdifulle at de har fått vernestatus. Gravminnene tilhører en av tre ulike typer. De tre typene er steinmonumenter, stående jernkors eller plater av jern eller stein som ligger på bakken.

Steinmonumenter er det flest av. Brede gravsteiner med gjerder rundt selve graven har for eksempel doktor A. Sands familiegrav. Familien Knoff har en særlig fint utformet steinsøyle med urne på toppen. Familien von der Lippe har et sjarmerende lite gravminne av naturstein, fint stelt. På den gamle kirkegården er det en rekke støpte jernkors. En rekke av jernstøperiene i byen så som Trolla Brug, Fabriken ved Nidelven og Bakklandet Mekaniske Verksted produserte slike kors som holder seg godt. Av plater som ligger i flukt med gressbakken kan først nevnes familien til oberstløytnant grev Trampe med hele ti plater. Flere av slektene som har sine gravplasser her, bærer tradisjonsrike navn fra Strinda så som Blækkan, Bromstad, Brurok, Lærkendal, Ranheim, Reppe, Utler og Vasseljen som alle er velkjente navn fra gårder i det gamle prestegjeldet. Navnene minner om at det gamle Strinda etter hvert ble oppdelt i mange nye sogn og prestegjeld slik som Malvik, Byåsen og Ranheim. Mange kjente personligheter har funnet sitt siste hvilested her. Lokalhistorikeren Henrik Mathisen (1847-1927) har en stor bauta. En annen er fabrikkeier Isidor Nielsen som hadde sin bedrift ved Ladebakkens utløp. Også fabrikkeier Jordan og hans

familie ligger her. Han hadde fabrikk samme sted som Isidor Nielsen. Folkevittigheten døpte bekken til Jordans flod. Professor Søren Nordeide som var lærer ved Norges Lærarhøgskole på Lade gård, døde i 1941 og ble gravlagt her. Morsomt er det å finne gravene til Elen og Peter Lie, livredderne fra Lade. Tycho Castberg som var prest i Strinda fra 1911 til 1942, ble lagt til hvile på den gamle kirkegården der han hadde forrettet så mang en jordfestelse.

Eli plass kirkegård ble opprettet i 1841 av Strinda formannsskap fordi Lade kirkegård var liten og befolkningen økte kraftig. Eli plass kirkegård lå ved Innherredsveien, landeveien innover mot Malvik og Hommelvik. 4,75 dekar av Eli plass gård ble avsatt til gravplass og vigslet i 1846. Planen var å bygge Strinda nye hovedkirke der, men folk protesterte og ville ha den plassert mer geografisk sentralt i bygda. Moholt ble valgt. Eli plass kirkegård fikk ikke eget kapell slik at de fleste bisettelser ble holdt i Lade kirke og båren ført til gravplassen ved Innherredsveien. Den var i bruk til 1940. Til tross for at Lademoen kirke ble bygd tvers over veien fortsatte Eli plass som kirkegård for Strinda menighet. Mange fra Reitgjerdet hospital ble begravd der.

I senere år er gravlunden ved Lade kirke blitt utvidet til 13 mål. I 1938 ble det bygd et gravkapell. Hvor mange er begravd her? Siden digital registrering ble satt i gang i 1992 er det registert 2928 eldre og nyere begravelser. Tallet kan multipliseres mange ganger for å finne de totale antall begravde gjennom århundrene. Nå ligger kirkegården i en stor firkant mellom Lade alle og Lade skole. Den nye delen er preget av gravsteiner som holder seg i mål innenfor de nye strenge regler for størrelse og utforming. Der er mange og velstelte graver også her. Nå blir det bli slutt med de såkalte kistebegravelser slik at det bare vil bli satt ned urner etter kremasjon på Lade kirkegård.